

מאמר החכמה

תפלת ראש השנה

בקדשת השם מוסיפים ובכן יתקדש שמך וכו' והענין דע, כי הנה בכלל העולם יש הטוב והרע, וענפיהם במין האנושי ישראל ואמות העולם, והנה תקון העולם, הוא שיהיה הטוב שולט והרע נכפה, ובמין האנושי ישראל שולטים ואמות העולם משתעבדים תחתיהם. והנה בהיות הדבר כן הנה טוב לכל, כי הנה הקדשה מאירה בישראל ומתחזקת בה, ובהיות אמות העולם משתעבדים תחתם נתקנים על ידם ונמשך להם משך מן הקדשה ההיא, אך אם אמות העולם מתפוצצים מתחת ידי ישראל ושולטים וישראל נכנעים, הנה ישראל מפסידים ואמות העולם עצמם מפסידים, ישראל מפסידים, שהם בשפלות והקדשה איננה מתחזקת בעולם, לפי שהמקום המיוחד לה שהוא בישראל איננו בתקונו, וחזקו, וכל שכן שמפסידים האמות עצמם, שאין נמשך להם מהקדושה שום הארה כלל אלא אדרבא מטמאים והולכים ומתרחקים מן הטוב.

ואמנם סבת ב' המצבים האלה שזכרנו, הנה היא הגלות מלכותו ית' בעולמו או התעלמה, כי אם היא מתגלית הנה הטוב שולט ומגיע הדבר לישראל שהם ישלטו וההפך בהפך ואולם ביום ראש השנה האדון ב"ה עומד כביכול בבחינת מלך על עולמו, ועל כן הנה השעה ראויה להתפלל לפניו שיגלה מלכותו לגמרי בעולם, ויתקן העולם על ידי זה, ועל עקר זה נבנה כל הנסח הנוסף הזה.

והנה בתחלה נאמר יתקדש שמך וכו' והינו שיודע מלכותו בעולם, ויגלה בהתחזקה על ישראל, וזהו על ישראל עמך.

ואמנם מזה ימשכו תקוני העולם, והראשון: שתפנס יראתו ית' בלב כל בראיו וישתעבדו לו, והדבר כפול בתחתונים ובעליונים דהינו האמות למטה ושריהם למעלה, שיכירו כלם האמת וישתעבדו לקדשת מלכותו ית', וזהו ויראו כל המעשים, אותם שלמטה בעולם השפל וישתחוו לפניך כל הברואים אותם שלמעלה.

וצריך שתדע שהנה האדון ב"ה הוא אחד, ואין הארתו מתחזקת אלא במה שמתאחד, והנה ישראל אף על פי שבאישיהם הם רבים נקראים גוי אחד, והם ראויים לשתתחזק בה הארתו ית', אמנם האמות הם רבים ונפרדים לגמרי ואינם נתקנים ביחוד ונמצאים רחוקים מהתקון לגמרי, ואין להם תקון אלא שישתעבדו לישראל, ואז מה שמצד עצמם הם ברבוי כמו שכתבנו, הנה מצד ישראל ישובו להתקשר ויחזרו גם הם לבחינת אחדות, ואז יהיו ראויים גם הם לקבל קצת הארה מאור היחוד. וזהו ויעשו כלם אגדה אחת דהינו כמו הענפים והבדים הרבים שחוזרים אחד בהתקשרם באגדה. ומה שעתה מתגבר בהם לב האבן ונמשכים כלם אחר הטמאה ונוטים מקדשות ית', הנה אז יתקנו בלב מתקן ולא יכנו גם הם אלא לעשות רצונו ית', וזהו לעשות רצונו בלבב שלם.

והנה היודעים סתרי ההנהגה באמת, יודעים, שאף על פי שלפי הנראה העולם נעזב למקרה או לבחירת בני האדם לגמרי, הנה השליטה לפנינו לעשות מה שיחפץ ובזאת השליטה יתקן עולמו על כל פנים, וזהו שידענו ה' אלקינו שהשלטון וכו'.

והנה צריך שתדע שאף על פי שישראל מצד עצמם כבר הם נבחרים ומקדשים, ומעטרים בעטרותיו ית', הנה עד שהעולם כלו בכל חלקיו אינו נתקן גם ישראל אינם מגיעים לתכלית מעלתם, אמנם כשכבר יתגלה מלכותו ית' בעולמו וישלט הטוב וכפה הרע פראוי אז ירשו ישראל מעלתם בשלמות וזהו ובכן תן כבוד לעמך. וד' מיני טובה נזכרים כאן כנגד ד' אותיות השם ב"ה שבהם מתעטרים ישראל והינו: כבוד ותהלה תקוה טובה ופתחון פה.

והנה לשתתחזק הקדשה כראוי צריך שיהיו ישראל בארץ ישראל, כי הם עם הנבחר והיא הארץ הנבחרת. ובאשר למלך מלך מביית דוד שהוא המלך הנבחר ובו נקשרים כל ישראל להקשר בקדשה. ואם אחד מהתנאים האלה חסר, אין הקדשה מתחזקת כראוי, ואמנם על פי הסדר הזה מתפללים, והינו אחר שהתפללנו על עטור כללם של ישראל מתפללים על הארץ והינו שמחה לארצך וכו' ואחר כך על מלכות בית דוד והינו צמיחות וכו'.

ואולם מדרגות רבות יש בישראל כלן טובות מקבילות להארות העליונות, פרוש: יש צדיקים יש חסידים יש ישרים, וכבר מנו בספר התקונים עשרה מדרגות על דרך זה, ואמנם המבקש הוא שכלם יהיו בשמחה ברב הארה והשפעה וכנגד זה מדרגות הרשעה יפגעו ויתבטלו. וזהו ובכן צדיקים וכו' ועולתה תקפץ פיה והעקר בהעביר עמלק מן העולם שעליו היתה השבועה שאין השם והפסא שלם עד שימחה, וזהו כי תעביר ממשלת וכו'.

והנה המצב הטוב שישאר בו העולם הוא שיהיו הברואים בכל ההכנה המצטרפת, ומלכותו ית' תהיה מתגלית עליהם תמיד, והם מקבלים מזה טובה אחר טובה עד אין תכלית, כי הנה הוא ית' ש בלתי בעל תכלית, וטובו בלתי בעל תכלית, ובהיותו שורה עליהם ומתקשר בהם, ימצאו מקבלים טוב בלי תכלית, וזהו ותמלך וכו' והוא מה שאמר הכתוב לדור ודור וכו' כי מלכותו ית' יהיה לנצח נצחים והזוכים לו נהנים בו לנצח נצחים.

והנה בסוף זה חוזר הענין להיות מעין לחתימה סמוך לחתימה והינו קדוש אתה וכו'.

ענין ספר החיים

הנה האדם נדון תחלה על פי מעשיו לימנות בצדיקים או ברשעים, וזהו הנקרא ממש ספר החיים וספר מתים דהינו הנקבע בין הצדיקים הוא הנכתב בספר החיים והנדחה ונקבע בין הרשעים הוא הנכתב בספר המתים, והתלוי ועומד הוא הבינוני שאין דינו נגמר עד יום הכפורים, ועל זה מתפללים ואומרים זכרנו לחיים.

אמנם עוד יש הגזרות על המקרים שבעולם הזה כי אפשר לצדיק שיתנסר מפני היותו צדיק, ואפשר שמפני צדקו יצליח, ולרשע כמו כן אפשר שיצליח מפני היותו רשע, ואפשר שמפני רשעו יאבד, או יתנסר, ונמצאו גזרות אלה נמשכות אחרי הדין הראשון שזכרנו, ואולם על כל הגזרות האלה מתפללים וכתב לחיים טובים וכן בספר חיים ברכה וכו'.

מלכיות זכרונות ושופרות

הנה כבר אמרנו שביום זה הקב"ה עומד בבחינת מלך בעולמו, ואמנם בזה צריכים אנו להתחזק כי זה כל טובנו וכל תקפנו. עוד, הנה היום יום משפט ודין וצריך להתעורר לפניו ית' שיעלה זכרוננו לפניו לטובה. ועוד ענין גדול יש ביום זה והוא ענין השופר שנצטוינו בו, וזה כי סגלת השופר בתקיעתו למטה וכח שרשו למעלה, הוא להחזיק הטוב ולכפות הרע, ותראה שמאחר חטאו של אדם הראשון הנה נתערב הטוב ברע ונכבש תחתיו, ובזמן המתן תורה הנה יצא הטוב מתוך הרע ונתגבר ושלט ואמנם לא הגיע עדין להיות הוא כובש את הרע תחתיו, אבל הגיע לצאת ממאסרו, ולהתחזק בעצמו, ונשאר הרע הנפרד ממנו עומד בפני עצמו, אך לעתיד לבא הנה ישתלם התקון הזה והטוב יכבש את הרע לגמרי, ויהיה הטוב שולט לבדו. ואמנם, החזיק הא' שנעשה לטוב נעשה על ידי השופר דמתן תורה והוא ענין ויהי קול השופר וכו', והשלמת התקון לעתיד לבא שהטוב ינצח נצחון גמור, גם הוא יהיה על ידי השופר והוא ענין יתקע בשופר גדול, ולפי שתקון זה יהיה גמור מה שלא היה במתן תורה נקרא שופר גדול.

ואולם נצטוינו לתקע בשופר בראש השנה לחזק התקון העשוי כבר במתן תורה ולהזמין העתיד לעשות לעתיד לבא, וכן כנגד זה נסדר הסדר בתפלה לעורר אותו כראוי.

נמצאו כללי העניינים הראויים להתעורר ביום זה, ג' והם המלכיות זכרונות ושופרות, והתקון לסדר עשרה פסוקים בכל אחד מהסדרים, כנגד עשרה מאמרות והם הם סוד העשר ספירות.

עלינו לשבח זה שבת שמשבחים לפניו ית' ומודים לו על הטובה שהיטיב לנו שבחר בנו וקרבו לעבודתו.

והנה האדון ב"ה אדון כל באמת כי הוא לבדו המצוי הראשון וכל הנמצאים מאתו ית' נמצאו, ונמצאים כלם שלו, ובבחינה זו נזכרהו בתאר זה של אדון הכל, ואמנם בבחינת סדרי הבריאה שברא נקראהו יוצר בראשית.

והנה יש לנו לשבח לפניו שנתן לנו חלק גדול ויקר במציאות, שהרי אנחנו המעתידים להדבק בו ואנו הזוכים לעבד לפניו ולהיות עובדים לפניו לנצח נצחים, וזהו שלא עשנו כגויי הארצות וכו' והינו שבחינתנו בחינה נבדלת מכלם לגמרי, ואנו מציאות אחד בפני עצמו מעתד לעבודתו ולדבקות בו ית', וזהו שלא שם חלקנו כהם וכו'. והנה סדרו ד' שבחים כנגד ד' אותיות השם ב"ה והם עלינו לשבח, לתת גדלה, שלא עשנו ולא שמנו, אחר כך מספר כנגד זה בגנותה של הע"ז, והינו שלא שם חלקנו, וגורלנו, שהם משתחווים ומתפללים. והנה חוזר ומבאר ענין השתעבדנו למלכותו ית' והינו ואנחנו משתחווים וכו'.

והנה כלל הבריאה מתחלקת לב' והינו מעלה ומטה, מעלה כלל המשפיעים מטה כלל המקבלים, וזהו שהוא נוטה שמים דהינו מעלה, ויוסד ארץ מטה, והנה השכינה מתגלית בכסא הכבוד במדרגות העליונות בשמים, וזהו ומושב יקרו בשמים ממעל.

והנה הכבוד מתגלה בראש עולם הבריאה, על הכסא, והוא עצמו מתעלה בבחינה יותר מרוממת והוא באצילות ועליו נאמר ושכינת עזו בגבהי מרומים. והנה ממה שאנו מאמינים ומודים בפניו, הוא שהאדון ב"ה הוא מצוי ראשון מיחד שאי אפשר שימצא אחר בלתי נברא ממנו, ונמצא שהוא לבדו האלקים והוא הראוי לעבד, ואין אחר ראוי להעבד כלל, והוא עצמו מצוי אמת פרוש שאי אפשר לו שלא ימצא, שאין ההעדר אפשרי בו כלל, וזהו הוא אלקינו ואין אחר, בבחינת היחוד שזכרנו, אמת מלפנו בבחינת אמתת המציאות, ואפס זולתו שאי אפשר למצא מצוי אחר שיהיה מכרח המציאות זולתו ית', כי אי אפשר לשני מצויים מכרחים שימצאו.

והנה אחר שבארנו השתעבדנו אל מלכותו ית', נתפלל שיגלה מלכותו בעולם גלוי שלם, והוא מה שהבטיחנו שיהיה, והינו,

על פן נקוה לך וכו'. והנה תבאר הטמאה מן הבריאה בכל בחינותיה, וזהו להעביר גלולים וכו' ואז לא יהיו עוד אלילים בעולם. והנה זה סדר התקון באמת, כי בתחלה צריך שיוסר הרע שהוא המעכב את התקון, אחר כך יתקן העולם תקון אחר תקון וזהו לתקן עולם במלכות. וכו'

והנה יהפך הקב"ה את כל הנמצאים מרעה לטובה וזהו עקר שבחו, וזהו להפנות אליך וכו' וכלם יפירו האמת בברור מה שעתה נעלם מהם ואחרי הידיעה הזאת ימשכו אל הקדשה, וזהו יפירו ויודעו לפניך ה' אלקינו וכו', והנה בתחלה יהיה תקון ראשון שכל הנבראים יתקדשו בקדשתו ית' במה שישתעבדו למלכותו, אחר כך יתעלו עוד עלוי אחר להיות יותר ממה שהיא אפלו מדרגת ישראל עתה, וזה על ידי קבלת על מלכותו ית' עליהם והיה הוא ית' ש מולך עליהם וזהו ויקבלו כלם וכו' אחר כך שכבר ימצאו קשורים ומתדבקים בו ית', הנה יתעלו בו מעלוי לעלוי, עד אין תכלית, וזהו כי המלכות שלך היא וכו'.

אלקיני ואלקי אבותינו מלך, גם בנסח זה ג' בקשות כנגד ג' עלויים שיהיו לעולם, בגלוי מלכותו ית', והינו מלך על כל העולם, כנגד התקון שיתקן בהארת ב' האותיות וק של השם, והנשא עלוי ב', בסוד יק של השם, והופע בהדר וכו' עלוי ג' כנגד קוץ הי', והנה מתפללים שתהיה ההשפעה בגלוי עד שירגישו הנבראים באמתתה וזהו וידע כל פעול וכו', והנה מדרגות הנבראים ג' והם

המעשים היצורים והברואים בבחינת הג' עולמות ביי"ע וכנגדם וידע כל פעול וכו', ואמנם מלכותו בכל משלה, הפונה השליטה הגמורה שהאדון שולט בכל, שאפלו הרעה מחזירה לטובה.

אתה זוכר וכו' הוא סדר הדין.

והנה הדין נעשה בהשקפה על כל העבר ההוה והעתיד, וזהו

אתה זוכר מעשה עולם והוא העבר.

והנה מעשה רומז על הגופניים, יצורי על הרוחניים.

והנה יש דברים שמצד שרשם הם נגלות, ומשתרשים בסוד הה' תחתונה של השם, וכנגדם מעשה עולם ויצורי קדם, ודברים שהם נסתרות משתרשים בה' העליונה והינו לפניך נגלו כל תעלומות וכו'.

אתה זוכר כל המפעל ההוה.

מפעל לגופניים יצור לרוחניים.

הכל צפוי וכו' העתיד.

כי תביא חק וזכרון הוא כח הדין השולט ביום ראש השנה, להפקד כל רוח, נשמות בני האדם, ונפש כל שאר הנפשות שבבעלי חיים והצומחים, להזכר מעשים רבים הגופנים פלם, והמון נסתרות, הנשמות שחוץ לגוף, זה היום תחלת מעשיך שביום זה מתחיל התחדשות כל הבריאה.

ועל המדינות הוא הדין שעל הכללים, ובריות הדין שעל הפרטים, מעשה איש מה שמצד הבחירה, ופקדתו מה שמצד הנגזר עליו, וכל זה בנגלות, ועלילות וכו' בנסתרות, מחשבות אדם המחשבות בנגלות, יצרי מעללי איש בנסתרות.

וגם את נח, זה הוא ראשית שני שהיה לעולם שהרי מה שנתן לו באדם הראשון נתמוטט ונמחה בדור המבול מפני רב הטמאה ששלטה בעולם, ואחר כך חזר ונתחדש בנח שלא ימוט עוד.

אתה נגלית וכו' הוא סדר הגלוי שנתגלה במתן תורה.

והנה הענן הוא הלבוש שבו מתלבש האור העליון להגלות למטה.

ואמנם תחלה השיגו הקול הנבואי נמשך מרום כל המדרגות והוא מה שאמר הכתוב ותמונה אינכם רואים זולתי קול, וזהו מן השמים וכו' אחר כך נגלה בתמונות נבואיות על ידי לבושים נקראים ערפלי טהר.

והנה רעש העולם, ועל ידי זה יצאה ממנו הזהמא שנשאבה בו מחטאו של אדם הראשון.

והנה שמעו הדברות, ובהם נכללה התורה כלה, ונקשרה בהם.

והכל מתוך האש והוא כח הדין העליון הקדוש המטהר מפל טמאה, והמעביר כל הרע, ובבחינה זו הקולות והברקים ועל הכל קול השופר, שסגלתו הגברת הטוב והכפית הרע כמש"ל, וזהו בקולות וברקים וכו'.

אחר כך מתפללים על השופר הגדל שיהיה לעתיד לבא וזהו תקע בשופר גדול לחרותנו וכו'.

[אמירת תשליך אצל הנקה]

ענין מנהג אמירת פסוקי מי אל כמוך ביום ראש השנה על הנקה, כי הנה בראש השנה מחדש האדון ב"ה כל מציאות הנמצאים, ומתכונן לקבע הטוב שבהם שישאר לנצח ולדחות הרע שבהם עד שתטהר הבריאה ממנו ותהיה ראויה לאור באור פניו לנצח נצחים, והנה ברחמינו ית', נושא

הַעֲוֹנוֹת וְעוֹבֵר עַל הַפְּשָׁעִים כְּפִי מַה שֶׁאֶפְשֶׁר לִפִּי נִמוּס צְדָקָתוֹ לְמִי שֶׁזֹּכֶה לָזֶה, וְכָל הָרַע שֶׁנִּתְגַּבֵּר
בְּבְרִיאָה דוֹחָה אוֹתוֹ וּמַעֲבִירוֹ מִן הַמְּצִיאוֹת, וְעִנְיָן זֶה נִכְלָל בְּפִסְוֻקִים אֵלֶּה מִי אֵל כְּמוֹךָ וְכוּ' וְתִשְׁלִיךְ
בְּמַצּוֹלוֹת יָם וְכוּ'.

וְאַמְנָם בְּהִיּוֹת שְׁמֹן הָרְאוּי תְּמִיד לְהִשְׁתַּמֵּשׁ מִדְּבַרֵי הָעוֹלָם הַזֶּה לְעִנְיָנֵי הַהִלּוּל לְפָנָיו ית' כְּפִי מַה
שֶׁנִּרְמַז מִסֵּתְרֵי חֲכָמָתוֹ ית' בְּצוּרוֹת הַנִּמְצָאִים הָאֵלֶּה וְחֻקוֹתֵיהֶם, עַל כֵּן הוֹלְכִים אֶל הַמַּיִם,
שֶׁמְרָאִים בְּצוּרָתָם עִנְיָן הַשְּׁתַקְעוֹת הַשּׁוֹקְעִים בָּם, וּמְרָאֵה עַל רֹז מְרֹזֵי הַנְּהַגְתּוֹ ית' שֶׁמְשַׁקֵּעַ וּמַעֲבִיר
הָרַע מִבְּרִיּוֹתָיו בְּאֶפֶן שֶׁלֹּא יִשָּׂאֵר מִמֶּנּוּ רֶשֶׁם כָּלֵל, וְכִמוֹ שֶׁמְבַאֵר הַנְּבִיא עֲצֻמוֹ בְּדְבָרָיו וְתִשְׁלִיךְ
בְּמַצּוֹלוֹת יָם כָּל חֲטָאֵתָם.